

Position Paper

Opmerkingen van de VNG voor het Wetgevingsoverleg Cultuur

Op maandag 23 november bespreekt u het onderdeel Cultuur van de begroting OCW plus de besluitvorming culturele basisinfrastructuur 2021-2024.

Ook de coronasteun komt aan de orde. De VNG vraagt uw aandacht voor de volgende onderwerpen:

1 Cultuur algemeen

- 1.1. Innovatie via proeftuinen en fieldlabs
- 1.2. Spreiding jeugdpodiumkunsten
- 1.3. Erfgoedmiddelen

2 Cultuur en corona

- 2.1. Onvoorspelbaarheid coronamaatregelen
- 2.2. Rijkscompensatie coronaschade lokale cultuur
- 2.3. NOW-problematiek

1 Cultuur algemeen

Innovatie via proeftuinen en fieldlabs

Minister van Engelshoven heeft op advies van de Raad voor Cultuur ervoor gekozen om de huidige proeftuinen verbreding en vernieuwing van de cultuurregio's per 2021 te beperken tot zes gebieden die cultureel minder bedeed zijn: Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Zeeland en Limburg. Overige regio's (de vier grote steden, Noord-Brabant, Gelderland en Groningen) gelden als culturele voortrekkers. Wij geven in overweging om hen in elk geval te betrekken bij de beoogde fieldlabs digitalisering, herontwerp van binnen- en buitenruimtes plus productdifferentiatie. De innovatie in deze regio's moet niet tot stilstand komen. Dit alles in samenhang met de door de Raad voor Cultuur bepleite Taskforce Stedelijke Cultuurregio's.

Spreiding jeugdpodiumkunsten

De financieringsstructuur voor de jeugdpodiumkunsten verandert per 2021. Het aantal BIS-instellingen is

verruimd, maar de spreiding ervan is niet gegarandeerd. Op basis van een aanvullend advies van de Raad voor Cultuur geeft de minister vier gezelschappen thans alsnog een overbruggings-subsidie. De Raad houdt echter zorgen over de situatie in Oost-Nederland. Wij roepen u daarom op om te zoeken naar een structurele oplossing hiervoor.

Erfgoedmiddelen

Het huidige kabinet besteedt € 325 miljoen tijdelijk geld aan erfgoed. Wij wijzen nu alvast op het belang van een follow-up voor in elk geval de restauratie van grote monumenten en verduurzaming/ klimaatadaptatie. Daarnaast blijft aandacht voor leegkomend (religieus) erfgoed actueel. Wij hebben voorts zorgen over de opengestelde monumenten, die slechts voor een coronalening in aanmerking komen. Zeker kleine organisatie vrezende die niet te kunnen terugbetalen, nu de beperkende maatregelen langer duren. Rijkssubsidies zijn gelet op hun situatie realistischer.

2 Cultuur en corona

Onvoorspelbaarheid coronamaatregelen

Makers, organisaties en overheden zien zich in deze coronaperiode geconfronteerd met steeds wisselende rijksmaatregelen bij de lokale cultuur wat betreft sluiting en beperkte openstelling. Ook is vaak niet duidelijk wat er al dan niet mag. Er is landelijk sprake van onvoorspelbaarheid en lokaal van chaos. Sinds kort is er van rijkswege de zogeheten routekaart met vijf niveaus: waakzaam, zorgelijk, ernstig, zeer ernstig, lockdown. Gelet daarop werken departementen in overleg met andere ministeries, het Veiligheidsberaad, de politie en de VNG aan daarop gebaseerde voorspelbare scenario's voor hun beleidsterreinen. Het ministerie van VWS is hiermee doende voor de lokale sport. Voor de cultuur lopen er thans initiatieven hiervoor bij de sector en de G4, wij pleiten ervoor dat de minister dit zelf ook krachtig ter hand neemt in overleg met alle betrokkenen.

In het bijzonder vragen wij, gelet op de motie-Klaver (25295-693) van 4 november en in lijn met het IPO, aandacht voor routekaart-scenario's gelet op de positie van de openbare bibliotheken. Zij zijn van belang voor de meest kwetsbare groepen in onze samenleving en kunnen een rol spelen in het voorkomen van achterstanden die ontstaan door de coronacrisis. Het is bovendien rationeel niet te duiden dat zij dicht zijn voor huiswerkbegeleiding, studie en bezoek door leerlingen, terwijl het onderwijs open is. Bibliotheken bevinden zich dichtbij huis en er is daarom geen sprake van noemenswaardige reisbewegingen.

Rijkcompensatie coronaschade lokale cultuur

Minister van Engelshoven verstrekt als rijkscompensatie voor de coronaschade in de lokale cultuur voor 2021 een bedrag van € 150 miljoen aan gemeenten in de vorm van een decentralisatie-uitkering. De VNG vindt dit de juiste weg zonder onnodige bureaucratie voor makers, organisaties en gemeenten. Het is een type uitkering waarbij er sprake is van beleidsafspraken en afstemming tussen Rijk en gemeenten. Deze gaat gepaard met heldere doelen en duidelijk herkenbare bedragen per gemeente. Ook kan de uitkering door een speciale verdeling op die plekken terecht komen waar de problematiek daadwerkelijk financieel speelt. Via de zogeheten IV3-opgaven aan het CBS geven lokale overheden inzicht in de besteding en er vindt veelal ook beleidsmonitoring plaats. Bestaande

culturele decentralisatie-uitkeringen voor combinatiefuncties, beeldende kunst, proeftuinen en (religieus) erfgoed worden door gemeenten aangewend en veelal opgeplust voor de afgesproken doelen.

Voorts geldt dat gemeenten hun uitgaven op peil houden en nog steeds de grootste cultuursubsidiënt zijn met € 1,9 miljard (<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/44/detaillering-cultuurlasten-gemeenten-en-provincies-2019>). Dat is meer dan het dubbele van het Rijk en het vijfvoudige van de provincies. Het ligt niet in de rede dat gemeenten de lokale cultuur die zij tot op heden hebben ondersteund nu plotseling in deze coronaperiode laten vallen. Voorts helpt de VNG bij voortdurende met informatie plus op 5 november jl. met een webinar voor ambtenaren en op 27 november met een bestuurdersdag. Ook presenteert een adviesbureau in onze opdracht binnenkort een handreiking met de drieslag: reguliere financieringsstructuur, actuele financiële gevolgen coronamaatregelen, toekomstige verdienmodellen.

NOW-problematiek

Het kabinet heeft generieke steunmaatregelen getroffen om verschillende sectoren te helpen. Zo is de NOW-regeling geïntroduceerd om organisaties tegemoet te komen in de personeelskosten. Deze is echter momenteel zo ingericht dat aanvullende steun wordt gezien als extra omzet. Dit leidt bij verstrekking van noodsubsidie door de overheden tot korting op de NOW-tegemoetkoming. Hierdoor ontstaat de volgende vreemde situatie: compensatie van BZK/OCW voor coronaschade lokale cultuur aan gemeenten, vervolgens coronasubsidie van gemeenten aan lokale cultuur met als gevolg een korting door SZW op NOW. Deze NOW-korting is afhankelijk van het personeelsaandeel en kan in de arbeidsintensieve lokale cultuursector oplopen van 27% (poppodia) tot wel 63% (kunstencentra).

Hierdoor is er geen sprake meer van aanvulling en vloeit culturele noodsubsidie van overheden (groten) deels terug naar de rijksbegroting. Dit kan niet uw bedoeling zijn geweest. Tegelijkertijd lijkt het eenvoudig dit te corrigeren, zodat noodsubsidie van overheden niet wordt gezien als aanvulling op de omzet van organisaties. Wij roepen u dan ook op ervoor te zorgen dat aanvullende tegemoetkoming daadwerkelijk aanvullend kan werken en de NOW-regeling hierop te laten aanpassen.